

Tisková zpráva

Talent a píle dětem s odlišným mateřským jazykem nestačí, bez výuky češtiny se neobejdou

Praha, 21. 11. 2019

České školy navštěvují děti a žáci, pro které je čeština druhým jazykem. Stejně jako jiné děti mají právo na vzdělání. Neznalost jazyka a nesystémová podpora je ale to, co jim v zapojení do výuky, rozvoji potenciálu i kontaktu s vrstevníky často brání. Jazyk a vzdělání jsou přitom základními kameny úspěšné integrace do společnosti. Žáci s odlišným mateřským jazykem i jejich učitelé potřebují systémové ukotvení výuky češtiny jako druhého jazyka. Současná situace totiž není ideální a bez dat o počtech těchto žáků a následných změn v legislativě se podpora ve výuce češtiny u dětí, které to potřebují, příliš nezlepší.

Dětí cizinců v českých školách podle statistik MŠMT neustále přibývá. Za posledních 5 let narostl jejich počet o 33,5 %. Na základních školách v ČR tvořili žáci cizinci ve školním roce 2018/2019 3 % žáků. Ve školách jsou také děti, které mají české občanství, ale z různých důvodů česky nemluví. Kolik takových žáků ve školách je nikdo systematicky nezjišťuje. Společnost META proto letos na jaře sesbírala data ze 175 škol v Praze, Plzeňském, Středočeském a Ústeckém kraji. Kromě počtu žáků s potřebou výuky češtiny zjišťovala i úroveň jejich znalosti vyučovacího jazyka. Výslednou zprávu zpracovala ve spolupráci se Sociologickým ústavem Akademie věd ČR.

Z výsledků vyplývá, že děti s nulovou znalostí jazyka, a tedy největší potřebou jazykové podpory v češtině, je na školách zhruba 7 %. 20 % dětí hovoří česky na komunikační úrovni a téměř 3/4 z celkového počtu žáků s OMJ na sledovaných školách pak ovládá češtinu na dobré úrovni a potřebuje jen drobnější podporu v rámci inkluze. Přičemž na 1. a 2. stupni jsou tyto děti v poměru zhruba 2:1, počet dětí s nulovou znalostí jazyka převažuje na 1. stupni. *„Pokud vyjdeme z výsledků šetření, tak můžeme snadněji odhadnout počet žáků, kteří potřebují podpořit v češtině. Těch je mezi 75 až 97 % z celkového počtu žáků cizinců. V loňském školním roce se tedy jednalo o 18 až 23 tisíc žáků základních škol. Díky tomu se může snadněji napočítávat finanční i organizační náročnost podpory. Z dat lze také například vyvodit, že rozpětí počtu dětí, které se potřebují intenzivně učit češtinu jako druhý (další) jazyk, je na českých základních školách mezi 1 260 až 1 630.“* Říká Kristýna Titěrová, programová ředitelka METY.

Dotazník zjišťoval i využívání forem podpory pro děti s nulovou znalostí češtiny. Nejčastěji školy využívají intervence doporučené školským poradenským zařízením (polovina škol), asistenta pedagoga a odpolední kroužky češtiny jako druhého jazyka (ČDJ). Pouhých 13 % škol využívá výuku ČDJ na škole pověřené krajem, což je zatím jediná zákonem stanovená forma podpory z § 20 školského zákona. Naopak 11 % z dotázaných škol nabízí skutečně příkladnou podporu výukou ČDJ během dopoledne, asistentem pedagoga ve výuce a odpoledním kroužkem češtiny. Necelá polovina škol ovšem podporuje žáky o poznání méně než ostatní, a to

i když je na školách vyšší zastoupení žáků, kteří výuku češtiny potřebují. Potvrzuje to i fakt, že z rozvojových programů MŠMT na podporu vzdělávání cizinců bylo v roce 2018 v rámci § 20 podpořeno pouhých 3 588 žáků z celkového počtu 21 992 cizinců na ZŠ.

S rostoucím počtem žáků s odlišným mateřským jazykem na školách roste i nutnost systémově řešené a nárokové jazykové podpory, tedy výuky češtiny jako druhého jazyka pro každé dítě, které to potřebuje a v době, kdy to potřebuje, tedy bezprostředně po nástupu do školy. Proces osvojení cizího jazyka na úroveň rodilého mluvčího trvá až 10 let a děti se ho pouhou přítomností ve škole nenaučí. Řešením je včasná a intenzivní výuka, která zajistí rychlejší zapojení nejen do vyučování ale i do společnosti a později i na trh práce.

KONTAKT

Kristýna Titěrová, programová ředitelka META, 773 304 464, titerova@meta-ops.cz

PŘÍLOHY

Zpráva z dotazníkového šetření

1. Žáci s OMJ v českém vzdělávacím systému
2. Čeština jako druhý jazyk
3. Podpora základních škol